

Оксана Вільхова,
асистент кафедри початкової освіти,
природничих і математичних дисциплін
та методик їх викладання
Полтавського національного
педагогічного університету
імені В. Г. Короленка

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ ЗАСОБАМИ НАРОДНОЇ ХОРЕОГРАФІЇ

Оновлення всіх сфер діяльності суспільства породжує потребу в переоцінці світоглядних орієнтацій, пошуку нових форм та методів навчально-виховної роботи з дітьми. У певній мірі спостерігається підвищена увага до проблеми формування особистості, розвитку творчого потенціалу дітей молодшого шкільного віку. Особлива роль у цьому процесі належить народній хореографії, яка повинна сприяти у підростаючого покоління розвитку естетичного смаку, почуття прекрасного, привчає до дисципліни та правил етикету, виховує неабияку силу та витривалість, навчає впевнено досягати своєї цілі, переборюючи при цьому всі фізичні та моральні труднощі. Вивчення народного танцю в дитячих хореографічних колективах є досить важливим аспектом цілісного розвитку танцювального мистецтва.

Аналізуючи основні джерела та літературу, варто зазначити, що до окремих аспектів дослідження питань формування дитячого хореографічного колективу, особистості керівників танцювальних гуртків, історії розвитку сучасного хореографічного мистецтва, фахових умінь майбутніх учителів хореографії звертаються сучасні науковці: Л. Андрошук, В. Богута, Т. Благова, О. Бурля, Ю. Гончаренко, О. Жиров, В. Кирилюк, О. Мартиненко, Л. Савчин, Т. Сердюк, О. Таранцева, В. Шевченко та ін. Також виховний потенціал хореографічного мистецтва став предметом дослідження таких сучасних українських педагогів-хореографів та мистецтвознавців: В. Володько, М. Коваль, С. Легка, Т. Луговенко, А. Овсянникова, Б. Стасько, Л. Цветкова, Т. Черніговець, Д. Шариков, А. Шевчук, В. Шкоріненко, та ін.

Метою нашої статті є аналіз особливостей розвитку молодших школярів засобами народної хореографії.

О. Мерлянова зазначає, що у сучасному світі і в Україні зокрема хореографія все більше стає домінуючим видом мистецтва. Вона тільки у незначній мірі поступається пісенній естраді. Але за можливостями формування гармонійної особистості рівних хореографії не можна знайти ні серед видів мистецтва, ні серед видів спорту [3, с. 27].

Відомий радянський хореограф Г. Березова наголошувала, що хореографи повинні, взявши народне зерно, поширювати і розвивати

народний танець, створювати на його базі нову хореографічну класику і в такому вдосконаленому вигляді повертати його народові. «Можна з упевненістю сказати, – говорила вона, – що окремі танці, переходячи з однієї місцевості до іншої, збагачуються новими варіантами та манерою виконання без будь-якого втручання чужих, невластивих їм елементів акробатики, трюкацтва, чечітки тощо. Навіть коли візьмемо танці лише кількох областей, то побачимо багато характерних особливостей та стильових відмінностей. У процесі розвитку того чи іншого танцю, виконавці подекуди засмічують його справжню народну основу різними невластивими їй елементами. Вміти визначити цю основу, очистити танець від різного намулу – одне з найважливіших завдань керівників танцювальних гуртків» [1, с. 38-39].

На наш погляд, варто погодитися із думкою Г. Березової. Тільки зробивши зазначене, можна по-справжньому створювати щось нове, у контексті розвитку народного танцю. Ця новизна має включати яскравий характер, влучно передавати манеру і розвивати справжні народні традиції, без будь-якого викривлення. Народний танець вимагає від кожного керівника глибокого розуміння, уважного, шанобливого ставлення до кожної його фігури, до чистоти малюнка, а також наполегливої праці, спрямованої на розв'язання проблеми подальшого розвитку і збагачення. Здійснити такі серйозні завдання, на думку Г. Березової, може той хореограф, який систематично працює над підвищенням свого загальнокультурного рівня, поєднує в собі риси постановника і педагога, вміє влучно обирати народний танець, розвивати його технічно, ускладнювати, щоб він краще сприймався та був оцінений вимогливим глядачем [1, с. 38-39].

Кожен народний танець пройшов складний шлях розвитку і набув різнобарвного спектру засобів виразності. Варто зазначити, що цей стародавній вид мистецтва створювався під впливом історичних, географічних та соціальних умов життя народу. Він завжди виступає в синтезі з іншими видами мистецтв та відображає стиль і манеру виконання кожної нації [3, с. 28]. Одним із важливих елементів у процесі вивчення дітьми молодшого шкільного віку народного танцю є цілеспрямоване, систематичне, планомірне управління педагогом дитячим хореографічним колективом. Воно набуло широкого поширення в дошкільних установах, загальноосвітніх школах, позашкільних навчально-виховних закладах.

Для того, щоб краще зрозуміти вплив народної хореографії на особистість, зробимо невелику психологічну характеристику дитини молодшого шкільного віку. Цей віковий період називають вершиною дитинства. Молодший шкільний вік, як відомо, охоплює період життя дитини від 6 - 7 до 10 - 11 років. Основою для його визначення є час навчання дітей у початкових класах. Школярі зберігають багато попередніх надбань – легковажність, наївність, погляд на дорослого з

низу в гору. Проте вони вже виявляють дитячу безпосередність у поведінці, у них поступово з'являється інша логіка мислення. Навчання у цей період є найважливішою діяльністю. У школі дитина початкових класів набуває не лише нових знань та умінь, але й певний соціальний статус. Змінюються її інтереси, цінності, весь уклад життя. Психолог Л. Божович зазначала: «Дитина 7-8 років знаходиться немов на рубежі двох вікових категорій: вона ще у полоні дитячих ігор і разом з цим виходить у шкільне життя, що накладає нові обов'язки...» [2, с. 170].

На думку Л. Виготського, саме в молодшому шкільному віці починає складатися самооцінка дитини, яка опосередковує її ставлення до себе, інтегрує досвід її діяльності та спілкування з іншими людьми. Це є найважливішою властивістю особистості, що забезпечує контроль за власною діяльністю з точки зору нормативних критеріїв, організацію своєї поведінки відповідно до соціальних норм. Самооцінка відображає не тільки знання учня про результати навчальних досягнень, його уявлення про власні можливості у навчальній діяльності, а й ставлення до себе як до виконавця вимог учителя, батьків, як до носія нових особистісних якостей (старанність, наполегливість, акуратність, кмітливість та ін.). Учні молодших класів передусім усвідомлюють і оцінюють у собі якості, які характеризують їх як школярів. Самооцінка дітей особливо залежить від оцінки їхньої діяльності й поведінки дорослими (батьками, вчителями). Школяр ніби дивиться на себе очима дорослого, визнає його авторитет, незаперечно приймає його оцінки. Тому часто, характеризуючи себе як особистість, учень початкової школи повторює лише те, що чув про себе від дорослих [4, с. 117].

Сучасний український дослідник П. Фриз констатує, що у дітей молодшого шкільного віку недостатньо розвинені м'язи ніг та спини. Через це вони швидко втомлюються, їм важко довгий час зберігати правильну поставу, стрункість. Зайве фізичне навантаження негативно впливає на дисципліну, учні стають неуважні, у них зникає інтерес до заняття. Тому різноманітним танцювальним вправам рекомендують надавати ігрового характеру, складніше поєднувати з легшим, прагнути, щоб серед дітей була активна, дружня, весела атмосфера [6, с. 99].

Для дітей молодшого шкільного віку природною є потреба у високій руховій активності. Під руховою активністю розуміють сумарну кількість рухових дій, яку виконує людина в процесі повсякденного життя. При довільному режимі в літній час за добу діти 7-10 років здійснюють від 12 до 16 тис. рухів. Природна добова активність дівчаток на 16-30% нижче, ніж хлопчиків. Дівчатка у меншій мірі виявляють рухову активність самотійно і потребують більше організованих форм проведення дозвілля. У період навчальних занять рухова активність школярів зменшується. Тому вкрай важливо забезпечити дітям відповідно до їхнього віку та стану здоров'я необхідний обсяг добової рухової

діяльності [5]. Вирішити цю проблему допомагають заняття народною хореографією.

Народний танець дуже необхідний дітям для нормального розвитку організму, чіткого керівництва рухами, він є засобом оздоровлення, зміцнення школярів. Танцювальна діяльність у молодшому шкільному віці істотно впливає на темп і якість фізичного розвитку. Відомо, що заняття хореографією, завдяки постійним фізичним вправам, сприяють розвитку м'язів, гнучкості та еластичності корпусу, тобто є потужним чинником, що впливає на становлення дитячого організму та коригує статуру особистості.

Таким чином, у процесі вивчення народної хореографії керівник повинен ставитися до молодших школярів по-особливому, бережно і тендітно, враховуючи всі психологічні особливості дітей даного віку. Звичайно, ці учні потребують підтримки і заохочення з боку батьків, учителів та людей, які її оточують. Народне хореографічне мистецтво завжди мало могутній педагогічний потенціал і було засобом цілісного розвитку молодшого школяра. Воно дозволяє у колективі ближче пізнати один одного, навчитися уникати конфліктів, адаптації до умов навколишнього середовища. Тому надзвичайно необхідно з раннього віку залучати дітей до вивчення основ народної хореографії, формувати у них інтерес до культури і побуту рідного народу, розвивати фізичні і творчі здібності.

Список використаних джерел

1. Березова Г. Ширше використовувати скарбницю хореографічного фольклору / Г. Березова // Культурно-освітня робота. – 1948. – № 11. – С. 38–39.
2. Божович Л. И. Личность и ее формирование в детском возрасте / Л. И. Божович. – СПб. : Питер, 2008. – 170 с.
3. Мерлянова О. Вплив функцій народного танцю на виховання особистості / О. Мерлянова // Рідна школа. – 2006. – № 3. – С. 26–29.
4. Савчин М. В. Вікова психологія [Електронний ресурс] / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. – Ел. текст. дані. – Режим доступу : <https://search?q=> – 17.08.2017.
5. Фізичний розвиток дітей молодшого шкільного віку [Електронний ресурс]. – Ел. текст. дані. – Режим доступу : <http://www.fizkult-ura.ru>. – 17.08.2017.
6. Фриз П. І. Хореографічна культура як чинник творчого розвитку особистості дитини : дис. ...канд. мистецтвознавства : 17.00.01 / П. І. Фриз ; Київська держ. академія керівних кадрів культури і мистецтв. – К., 2007. – 181 с.